

**Euroopa Regioonide
Komitee**

NAT-VIII/019

Täiskogu 171. istungjärk 6.–7. mail 2026

ARVAMUS

„Maaelu arengu tulevik pärast 2028. aastat“

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE (edaspidi „komitee“)

- märgib, et maapiirkondade probleemide ja oma kodukohta jäämise õiguse teadvustamine poliitikas on viimastel aastatel küll kasvanud, ent see ei kajastu veel sidusas, nähtavas ja asjakohaselt rahastatud lähenemisviisis. Komitee tuletab meelde, et maaelu hääbumise peatamiseks ei tule mitte ainult teha majanduslikke investeeringuid, vaid ka tagada kvaliteetsed avalikud teenused, inimväärne töö ja taristu, sest need on kodukohta jäämise õiguse tõhusa kasutamise eeltingimused;
- toonitab, et maaelu arengut tuleb tunnustada ja käsitleda ühtekuuluvuspoliitika ühe põhieesmärgina;
- on seisukohal, et maaelu arengu eesmärgi ei tohiks allutada valdkondlikule põllumajandustoetusele;
- märgib, et maapiirkonnad ja -kogukonnad on endiselt süstemaatiliselt alarahastatud. Komitee rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitikas maapiirkondadele avalduva mõju arvesse võtmiseks on vaja kohustuslikku maaelu mõõdet, mis võimaldab tagada, et selgelt tuvastatav ja piisav osa ELi vahenditest jõuab mitme poliitikavahendi kaudu reaalselt maapiirkondadesse;
- rõhutab, et maapiirkondadele suunatava ELi toetuse ulatus peab olema vähemalt proportsionaalne nende demograafilise kaaluga ning arvesse tuleb võtta territooriumi suurust, territoriaalse killustatuse määra, orograafiat ning strateegilist panust liidu majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnavalaste eesmärkide saavutamisse;
- teeb ettepaneku, et vähemalt 10 % maaelu arengu eesmärgist tuleks kohustuslikus korras eraldada kohalikele integreeritud osaluspõhiste lähenemisviisidele (nagu programm LEADER / kogukonna juhitud kohalik areng, arukate külade strateegia jne);
- toetab maaelupakti koordineerimisrühma nõudmist kehtestada miinimumnõuded maapiirkondade, maakogukondade ja maaelu arengu toetuse määratlemiseks kohalikul tasandil, tuginedes DEGURBA liigitusele kohalike haldusüksuste tasandil, võimaldades samal ajal paindlikkust riiklike ja piirkondlike olude jaoks.

Raportöör

Radim Sršeň (CZ/EPP)
Dolní Studénky vallavanem

**Euroopa Regioonide Komitee arvamus –
„Maaelu arengu tulevik pärast 2028. aastat”**

I. POLIITIKASOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE (edaspidi „komitee“)

Taust ja põhjendus

1. juhib tähelepanu sellele, et ELi maapiirkondade arengu pikaajaline visioon ja maaelupakt loodi selleks, et kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 174 käsitleda maapiirkondade püsivat territoriaalset tasakaalustamatust, demograafilisi probleeme (sealhulgas vananemist ja väljarännet) ning ebavõrdset juurdepääsu teenustele;
2. märgib, et maapiirkondade probleemide ja oma kodukohta jäämise õiguse teadvustamine poliitikas on viimastel aastatel küll kasvanud, ent see ei kajastu veel sidusas, nähtavas ja piisavalt rahastatud lähenemisviisis, mis puudutab 2028.–2034. aasta mitmeaastasest finantsraamistikust tulenevat poliitilist struktuuri. See tuleks integreerida läbivalt, rakendades süstemaatiliselt maapiirkondadele avalduva mõju hindamise mehhanisme, mille abil saab analüüsida kõigi ELi poliitikameetmete territoriaalset mõju maapiirkondadele. Komitee tuleb meelde, et maaelu hääbumise peatamiseks ei tule mitte ainult teha majanduslikke investeeringuid, vaid ka tagada kvaliteetsed avalikud teenused, inimväärne töö ja taristu, sest need on kodukohta jäämise õiguse tõhusa kasutamise eeltingimused;
3. rõhutab, et ligi 30 % ELi kodanikest elab maapiirkondades, samas kui maapiirkonnad moodustavad umbes 80 % ELi pindalast, sealhulgas piirkonnad, kus asustus on väga hajus ja elanikkond vananeb. Komitee hoiatab, et maapiirkondade ja maakogukondade püsiv alarahastamine võib kahjustada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, usaldust demokraatia vastu, oma kodukohta jäämise õigust ja ELi pikaajalist konkurentsivõimet, eelkõige kuna see kiirendab maapiirkondades noorte väljarännet ja pärsib põlvkonnavahetust;
4. juhib tähelepanu asjaolule, et kui maaelu arengu poliitika Agenda 2000 raames teise sambana osaliselt ühisesse põllumajanduspoliitikasse (ÜPP) integreeriti, loodi sellele Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) abil stabiilne õigus- ja finantsraamistik. Selle eesmärk on ühitada valdkondlikud põllumajanduse eesmärgid laiemate piirkondlike maaelu arengu eesmärkidega. Komitee rõhutab, et maaelu arengu jaoks tuleb järgmises mitmeaastasest finantsraamistikus säilitada konkreetne ja selgelt tuvastatav finantsraamistik, vältides selle hajutamist horisontaalsetesse instrumentidesse, mis vähendaksid selle nähtavust ja territoriaalset fookust;
5. tõdeb, et alates 2007. aastast integreeriti maaelu areng, sealhulgas programm LEADER, täielikult ÜPP teise sambasse. Komitee arvates suurendas see küll katvust, stabiilsust ja institutsioonilist tunnustamist, ent sellega kaasnes ka struktuurne kõrvalmõju, eelkõige programmitöö, kontrolli ja tulemuslikkuse nõuete suurema tsentraliseerimise näol, mis vähendas kogukonna juhitud kohaliku arengu algatuste autonoomiat, paindlikkust ja innovatsioonisuutlikkust;

6. rõhutab, et maapiirkondade tugevdamine on ELi strateegilise autonoomia jaoks hädavajalik, eriti toidutootmise valdkonnas. Komitee tõstab esile, et oluline on toetada põllumajanduslikke pereettevõtteid ja VKEsid kui maapiirkondade majanduse tugisambaid ning tagada kestlik põlvkonnavaheetus. Ta juhib samas tähelepanu sellele, et kuigi põllumajandus ja maapiirkonnad on omavahel lahutamatult seotud, ulatub maaelu areng põllumajandussektorist palju kaugemale. Komitee rõhutab, et ÜPP raames ei ole maapiirkondade territoriaalset mõõdet kõigis liikmesriikides piisavalt arvesse võetud, ning nendib, et oma olemuselt kontsentreeritumad ja poliitiliselt nähtavamad põllumajanduslikud huvid kippusid suunama prioriteetide seadmist ja vahendite eraldamist;
7. tunnistab, et kuigi põllumajanduse tööhõive suhteline osakaal on paljudes maapiirkondades väike, on põllumajandusel, metsandusel ja loomakasvatusel neis piirkondades struktuurne roll. Nende järjepidevus on oluline tulekahjude ennetamiseks, põllumajandusmaa kasutusviiside säilitamiseks, elurikkuse hoidmiseks ja kultuurmaastike kaitsmiseks tasakaalus looduslike süsteemidega;
8. tõdeb, et kuigi peaaegu 90 % maapiirkondades elavatest inimestest töötab väljaspool põllumajandust, jäid ELi 27 liikmesriigis investeeringud maaelu arengusse väljaspool põllumajandust suhteliselt piiratuks (vähem kui 10 % vahenditest eraldati maapiirkondade algatustele, mis kuidagi põllumajandust ei puuduta). Seda on kinnitanud Euroopa Komisjon oma 2024. aasta uuringus ELi maapiirkondade rahastamise kohta;
9. on seisukohal, et maapiirkondade kohalikud huvid kaotasid enamikus ELi liikmesriikides järk-järgult nähtavust ja mõju ning neid käsitleti üha enam isoleeritult, mitte osana laiemast territoriaalse ühtekuuluvuse tegevuskavast;
10. juhib tähelepanu sellele, et samal ajal nihkus regionaal- ja ühtekuuluvuspoliitika strateegiline fookus järk-järgult linnapiirkondadele, tugevdades majanduskasvule suunatud arengumudeleid. Komitee märgib, et ühtekuuluvuspoliitika tegelikku panust maaelu arengusse on üha raskem hinnata, mis on eelkõige tingitud süstemaatilise territoriaalse jälgimise puudumisest. Euroopa Komisjoni 2024. aasta uuringu kohaselt ei ole ligikaudu 79 % ühtekuuluvuspoliitika kulutustest praegu võimalik territoriaalselt jälgida, mis üldiselt viitab sellele, et kasu maapiirkondadele on kas väga kaudne või puudub üldse;

Maaelu areng kui ühtekuuluvuspoliitika üks põhieesmärk

11. võtab teadmiseks uue kavandatava, st riikliku ja piirkondliku partnerluse kavasid hõlmava struktuuri ning 2027. aasta järgses mitmeaastases finantsraamistikus kavandatud integreeritud lähenemisviisi. Komitee arvates võiks see raamistik tuua maapiirkondadele kasu, eeldusel et kohaldatakse töökindlaid maapiirkondadele avalduva mõju hindamise ja rahastamise tagamise mehhanisme. Tuleb tagada, et riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade raames säilitavad kohalikud haldusasutused teatava otsustusõiguse oma piirkonnas rakendatavate meetmete kavandamise üle, nii et ühe või teise valdkonna toetamisel võetakse arvesse iga piirkonna eripära;
12. rõhutab, et maapiirkondadel on strateegiline roll liidu peamiste prioriteetide elluviimisel, eelkõige kliimameetmete, keskkonnakaitse, taastuvenergia, toidualase sõltumatuse, toidusüsteemide ja

territoriaalse kerksuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse valdkonnas. Neid ei ole võimalik saavutada ilma sihipäraste ja koordineeritud kohalike investeeringuteta. Siia kuuluvad ka piirkondade vastupanuvõime ja kohalik valmisolek, mis rajanevad tugevatel kogukonnastruktuuridel ja kohapeal olemasoleval suutlikkusel;

13. toonitab, et maaelu arengut tuleb tunnustada ja käsitleda ühtekuuluvuspoliitika ühe põhieesmärgina. Komitee on seisukohal, et maaelu arengu eesmäärke ei tohiks allutada valdkondlikule põllumajandustoetusele, tunnistades siiski, et põllumajandus laiemas tähenduses etendab piirkonnas struktuurset rolli ning on strateegilise autonoomia, toiduga kindlustatuse, kohalike väärtusahelate ja maapiirkondade vastupanuvõime oluline alus. Komitee rõhutab, et kohalik toiduainete tootmise suutlikkus ja põllumajanduskriisideks valmisolek on osa sellest vastupanuvõimest, ning tõstab esile, et oluline on toetada põllumajanduslikke pereettevõtteid, VKEsid, ühistuid ja muid sotsiaalmajanduse üksusi kui maapiirkondade majanduse tugisambaid ning tagada kestlik põlvkonnavahtetus. Komitee toonitab, et minimaalse põllumajandusliku tegevuse olemasolu on hädavajalik elujõuliste maakogukondade säilitamiseks, põlvkonnavahtetuse soodustamiseks ja rahvastikukao vältimiseks, ning on seisukohal, et seda mõõdet tuleks 2027. aasta järgses strateegilises programmitöös sõnaselgelt kajastada;
14. toonitab, et rohe- ja digiüleminek pakuvad maapiirkondades märkimisväärset potentsiaali kvaliteetsete töökohtade loomiseks ja majanduse mitmekesistamiseks. Komitee toetab osana energiasüsteemi ümberkujundamisest ja elujõuliste maapiirkondade arendamisest säästvat turismi, kestlikku ehitust, biomajandust, biogaasi, kohalikke väärtusahelaid, biotoorainel põhinevaid ringmajandussektoreid ja taastuvenergiat. Rohe- ja digiüleminek tuleb maapiirkondades rakendada õiglase üleminekuna, tagades et kahanevates sektorites on töötajatele ülemineku ajal tagatud ümberõpe, sisetulekutoetus ja sotsiaalkaitse ning et maakogukonnad saavad reaalselt kasu nende piirkonnas taastuvenergia ja roheline taristu loodud väärtusest. Komitee kutsub üles vältima üleminekul tootmismudeleid, mis toovad kohalikele kogukondadele üksnes piiratud kasu. Komitee toonitab, et arvesse tuleb võtta maapiirkondade ja saarte suuremaid kulusid, mis on tingitud struktuursetest tingimustest, turu piiratud mastaabist, territoriaalsest killustatusest ning raskustest juurdepääsul teenustele, eluasemele, maale ja ühendatusele;
15. kutsub üles tugevdama kogukonnapõhiste lahenduste, nagu energiakogukondade, ühistute, muude sotsiaalmajanduse üksuste ja sotsiaalsete ettevõtete toetamist integreeritud maaelu arengu strateegia osana, sealhulgas pakkuma piisavat ELi rahalist toetust investeeringuteks, ümberõppeks ja oskuste täiendamiseks kutsehariduse ja -koolituse ning elukestva õppe kaudu. Komitee rõhutab, et selline rahastamine peaks edendama kohalikke ja piirkondlikke rohelisi väärtusahelaid, et säilitada majanduslik kasu kohalikul tasandil ja tugevdada vastupidavat ja mitmekesist maapiirkondade majandust. Komitee rõhutab, et kestlik liikuvus maapiirkondades on oluline eeltingimus, mis tagab võrdse juurdepääsu põhiteenustele, tööhoivetele ning majanduslikele ja sotsiaalsetele võimalustele. Selline liikuvus eeldab ligipääsetavaid, taskukohaseid, paindlikke, kohandatud ja vähese heitega liikuvussüsteeme, sh nõudepõhine ühistransport, jagatud liikuvuse lahendused, kohandatud ühistranspordivõrgud, lahendused, mis soodustavad mitmeliigilist liikuvust ja ühendusi linnapiirkondadega, ning digivahendid teekondade ja teenuste optimeerimiseks;

16. toonitab, et maaelu areng ei ole mitte üksnes majanduslik ja territoriaalne, vaid ka sotsiaalne küsimus. Komitee leiab seepärast, et maaelu arengu poliitika peab olema sõnaselgelt kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga ning tegelema vaesuse ja ebakindluse ohuga, hõlbustama kaasatust, panustama kvaliteetsete töökohtade loomisse ja võrdsete elutingimuste tagamisse kõikides piirkondades, muu hulgas kehtestades miinimumstandardid maapiirkondades tervishoiule, sotsiaaleluasemele, lapsehoiule ja pikaajalisele hooldusele juurdepääsul. Komitee nõuab võrdse juurdepääsu tagamist teenustele ja taristule ning teeb ettepaneku töötada maapiirkondade elukvaliteedi jaoks välja suunava raamistiku. Komitee rõhutab, et avalike teenuste osutamine hõredalt ja hajusalt asustatud maapiirkondades toob kaasa märkimisväärselt suuremad kulud, mistõttu tuleb Euroopa poliitikas neid tegureid vahendite eraldamisel ja rahastamisvahendite kavandamisel arvesse võtta;
17. tuletab meelde, et ta on korduvalt rõhutanud, viimati oma 2024. aasta arvamuses demograafiliste muutustega toimetuleku kohta, et ebavõrdne juurdepääs kvaliteetsetele ja taskukohastele kogukonnapõhiste avalikele teenustele ja taristule – nagu tervishoid, kohalik turvalisus, hädaolukordade ja vastupidavusega seotud teenused, vesi, energia, digitaalne ühendatus ja transport – on endiselt üks maapiirkondade ja äärealade rahvastikukao peamisi põhjusi. See on territoriaalse õigluse küsimus. Komitee rõhutab, et oluliste teenuste, sealhulgas nutikate lahenduste (näiteks mobiilsed meditsiiniüksused ja telemeditsiin) kättesaadavuse tagamine ning hädaolukordadele reageerimise suutlikkuse parandamine äärepoolsetes piirkondades on hädavajalik rahvastiku vähenemise suundumuse ümberpööramiseks, põlvkonnavahtetuse toetamiseks ja kodukohta jäämise õiguse tagamiseks. Komitee märgib, et saarte maapiirkonnad ning äärealad ja mägipiirkonnad seisavad silmitsi lisaprobleemidega, mis tulenevad nende füüsilisest eraldatusest mandrist, sõltuvusest mere- ja õhutranspordist ning raskustest saavutada oluliste teenuste osutamisel mastaabisäästu;
18. tõstab esile, et kodukohta jäämise õiguse tegelikkuseks muutmiseks on ülimalt oluline luua reaalsed majanduslikud võimalused, nagu toetus maapiirkondade ettevõtlusele ja idufirmadele, kohalike väärtusahelatega seotud kutseharidus ja -koolitus ning noorte hõlpsam juurdepääs maale, eluasemele ja muudele täiendavatele teenustele. Komitee kutsub üles lisama need prioriteedid 2027. aasta järgse ühtekuuluvus- ja maaelu arengu poliitika põhieesmärkide alla, muu hulgas proportsionaalsete ja praktiliste järelevalve- ja hindamismehhanismide abil. Komitee teeb ettepaneku, et Euroopa Liit töötaks välja näitajad ja võrdlusalused demograafilise vastupanuvõime ja maapiirkondadesse jäämise õiguse jaoks, sealhulgas parameetrid avalikele teenustele juurdepääsu, töövõimaluste, eluasemete taskukohasuse ja elukvaliteedi kohta. Komitee rõhutab, et nende eesmärkide saavutamiseks on hädavajalik piisav rahastamine ja selgelt määratud toetus, mida täiendab ühtekuuluvuspoliitika vahendite vaheline valdkondadeülene lähenemisviis;
19. on arvamusel, et mahajäänud ja struktuurselt piiratud maapiirkonnad vajavad terviklikku, integreeritud ja kohapõhist toetust, sealhulgas taristut, teenuseid, ühendatust, innovatsiooni, ettevõtlust (k.a idufirmasid, ühistuid ja muid sotsiaalmajanduse vorme), sotsiaalset kaasatust ning funktsionaalseid linna- ja maapiirkondade vahelisi sidemeid, sealhulgas kohaliku kogukonna suutlikkuse suurendamist, vabatahtlikku tegevust ja kohapeal osutatavaid teenuseid väljaspool põllumajandussektorit. Komitee rõhutab, et samuti tuleb neis piirkondades toetada kohalikke

toidusüsteeme, lühikesi tarneahelaid ja kohalikku töötlemisvõimsust, et säilitada maapiirkondades lisaväärtus,

20. nõuab kestlikku ja tasakaalustatud territoriaalset arengut, mis põhineb integreeritud piirkondlikel, linna- ja maapiirkondade strateegiatel ning tõenduspõhisel poliitikal, mille keskmes on halduspiiride asemel sidemed ja koostoime;
21. rõhutab maapiirkondade, mägipiirkondade, hõredalt asustatud piirkondade ja hajusa asustusega piirkondade strateegilist rolli turismi arendamisel majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse arengu mootorina. Need piirkonnad mitmekesistavad turismipakkumist, milles on ühendatud loodus, pärand, kultuur, gastronoomia, sport ja teadus, aidates vähendada hooajalisust ning panustades tõhusalt majanduse mitmekesistamisse, kvaliteetsete töökohtade loomisse ja majanduslikku stabiilsusesse;
22. osutades ELi toimimise lepingu artiklitele 174 ja 349,
 - rõhutab, et tänu oma kohapõhisele lähenemisviisile ja mitmetasandilise valitsemise raamistikule on ühtekuuluvuspoliitika ainulaadne vahend maapiirkondade ees seisvate keeruliste ja mitmemõõtmeliste probleemide lahendamiseks. Komitee on seisukohal, et integreeritud toetus maapiirkondadele ning linna- ja maapiirkondade arengule peaks olema ühtekuuluvuspoliitika selge ja lahutamatu osa. See on täielikus kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 174 ja 349;
 - toonitab, et ühtekuuluvuspoliitika ja maaelu arengu meetmed peavad võimaldama piisavat paindlikkust ja kohandatud lahendusi, et võtta arvesse mitmekesisust maapiirkondades, sealhulgas saare- ja mägipiirkondades, saartel, äärepoolseimates piirkondades ja hõredalt asustatud piirkondades, mis seisavad silmitsi eriomaste struktuursete piirangute ja arenguprobleemide, geograafiliste piirangute, juurdepääsuprobleemide ja suuremate teenuste osutamise kuludega ning survega, mis on seotud julgeoleku, ühenduvuse ja turu ebastabiilsusega;
 - nõuab diferentseeritud ja kohapõhiseid lahendusi, tugevamaid ja kohandatud toetusmeetmeid ja piiriülese koostöö instrumente (sealhulgas ETKRid), et säilitada stabiilsus ja majanduslikud võimalused;
23. märgib, et kavandatud poliitika- ja finantsraamistikus keskendub Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondi määrus integreeritud linnaarengule ning maapiirkondadele viidatakse peamiselt linna- ja maapiirkondade vaheliste sidemete kontekstis. Samas ei ole Euroopa Sotsiaalfondi määrukses ette nähtud kogukonna juhitud lähenemisviise tööhõive, oskuste või sotsiaalse kaasatuse poliitika vallas, kuigi määrus on osutunud seda rakendavates liikmesriikides väga uuenduslikuks ja mõjusaks. Komitee on seisukohal, et selline vastastikuse täiendavuse puudumine võib vähendada tõeliselt integreeritud ja mitmest fondist rahastatava lähenemisviisi tõhusust;

Maapiirkondadele piisavate vahendite eraldamine neile avalduva mõju hindamise kaudu

24. toonitab, et maapiirkondadele avalduva mõju hindamine on oluline tegevusmehhanism tagamaks, et maapiirkondi ja kohalikke omavalitsusi ei jäetaks üha integreeritumates rahastamisraamistikes tähelepanuta, ning rõhutab, et maaelu arengu prioriteedid peaksid kajastuma ka muudes ELi programmides peale riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade, sealhulgas Euroopa Sotsiaalfondis, Euroopa Konkurentsivõime Fondis ja programmis „Euroopa horisont“;
25. rõhutab, et selliseid kontseptsioone nagu vahendite sihtotstarbelise kasutamise tagamine või vahendite sihtotstarbeline eraldamine ei tohiks mõista spetsiaalselt maapiirkondadele ette nähtud vahendite loomisena, sest see võib õhnestada integreeritud poliitilise lähenemisviisi loogikat. Komitee toonitab selle asemel vajadust järgida horisontaalset lähenemisviisi, mille puhul võetakse maapiirkondi süstemaatiliselt arvesse kõigis asjakohastes ELi poliitikavaldkondades (nt ühtekuuluvus-, põllumajandus-, kliima-, energia-, transpordi-, kalandus-, digi-, sotsiaal-, haridus-, konkurentsivõime-, julgeoleku-, kultuuripoliitika jne);
26. juhib tähelepanu sellele, et maapiirkondadele avalduva mõju hindamine¹ hõlmab poliitikameetmete läbivaatamist maapiirkondade vaatenurgast, et tagada nende eesmärgipärasus maapiirkondades elavate ja töötavate inimeste jaoks. Seejuures on oluline hinnata nende meetmete otsest ja kaudset mõju tööhõivele, arenguväljavaadetele, sotsiaalsele heaolule, võrdsusele ja keskkonnakvaliteedile. Komitee nõuab maapiirkondadele avalduva mõju hindamise suutlikkuse parandamist ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, kasutades selleks muu hulgas spetsiaalset suutlikkuse suurendamise kava, mis on integreeritud riikliku ja piirkondliku partnerluse mudelisse, ning võimalusi arendada oskusi ja omandada kogemusi kogukonna kaasamise ja kohalike teenuste osutamise kaudu. Komitee rõhutab samuti, et maapiirkondadele avalduva mõju hindamine peab süstemaatiliselt hõlmama piirkondlikke ja vahepealseid valitsustasandeid, sealhulgas maakondi;
27. märgib, et maapiirkonnad ja -kogukonnad on endiselt süstemaatiliselt alarahastatud. Komitee rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitikas maapiirkondadele avalduva mõju arvesse võtmiseks on vaja kohustuslikku maaelu mõõdet, mis võimaldab tagada, et selgelt tuvastatav ja piisav osa ELi vahenditest jõuab mitme poliitikavahendi kaudu realselt maapiirkondadesse, muutmata seejuures ELi eelarve integreeritud ja valdkonnaülest struktuuri;
28. rõhutab, et kuigi valdkonnaülene lähenemisviis võib aidata suurendada ühtekuuluvust, võib selgelt määratletud maaelu arengu rahastamisvahendi puudumine piirata selle tõhusust ja nähtavust. Komitee leiab, et on vaja tagada piisav sihtotstarbeline rahastamine, mis täiendaks horisontaalseid lähenemisviise, et vältida maapiirkondade prioriteetide hajumist;
29. tõdeb, et maapiirkondadele kavandatud 10 % eesmärk ei ole maaelu arendamiseks piisav, ning on seisukohal, et selliste ettepanekutega nimetatakse olemasolevad kulutused lihtsalt ümber, jäädes siiski allapoole maaelu arengu toetuse praegust taset;

¹

Maapiirkondadele avalduva mõju hindamise määratlus: https://rural-vision.europa.eu/action-plan/cross-cutting/rural-proofing_en.

30. rõhutab, et maapiirkondadele suunatava ELi toetuse ulatus peab olema vähemalt proportsionaalne nende demograafilise kaaluga ning arvesse tuleb võtta territooriumi suurst, territoriaalse killustatuse määra, orograafiat ning strateegilist panust liidu majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide saavutamisse. Ta toonitab, et see nõuab selgelt tuvastatavat ja piisavalt ambitsioonikat rahastamise taset, mida toetavad tõhusad maapiirkondadele avalduva mõju hindamise ja territoriaalse jälgimise mehhanismid. Komitee toetab maaelupakti koordineerimisrühma ettepanekut² tugevdada ELi poliitikameetmete ja rahastamisvahendite panust maapiirkondadesse ning lisaks põllumajanduslikule sissetulekutoetusele suunata märkimisväärne osa ELi rahalistest vahenditest horisontaalselt maapiirkondadesse, kus elab ligikaudu 30 % ELi kodanikest. Komitee märgib, et vähemalt 10 % maaelu arengu eesmärgist tuleks kohustuslikus korras eraldada kohalikele integreeritud osaluspõhiste lähenemisviisidele (nagu programm LEADER / kogukonna juhitud kohalik areng, arukate külade strateegia jne). Komitee peab seda eesmärki realistlikuks, tingimusel et kohaldatakse tõhusaid maapiirkondadele avalduva mõju hindamise ja territoriaalse jälgimise mehhanisme;
31. rõhutab, et kaasav, kohapõhine maaelu arengu poliitika aitab otseselt kaasa demokraatlikule osalemisele ja institutsioonilisele usaldusele, mille puhul kohalikud maa- ja linnalähikogukonnad on sisuliselt kaasatud otsuste tegemisse ja rakendamisse. Komitee peab hädavajalikuks, et struktuurifonde rakendataks edaspidi paindlikumalt maapiirkondades, mida rahvastikukadu kõige rängemalt mõjutab, tagades rahaliste vahendite (kohustuslikud) ettemaksed ja täiendades rahastamisvahendeid;

Mõiste „maapiirkond“ selge ja funktsionaalne määratlus maaelu rahastamise järelevalve eeltingimusena

32. teeb ettepaneku, et kõiki riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade raames rakendatavaid meetmeid jälgitaks süstemaatiliselt ja valdkonnaüleselt seoses nende territoriaalse mõjuga maapiirkondadele ja -kogukondadele, kasutades selleks muu hulgas territoriaalse mõju eel- ja järelhindamisi, sidusat territoriaalset jälgimist ja kulude läbipaistvat aruandlust;
33. nõuab, et kõiki ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni raames rakendatud meetmeid jälgitaks ja edusamme hinnataks selgelt määratletud vahenäitajate ja vahe-eesmärkide alusel, st sarnaselt ÜRO kestliku arengu eesmärkide hindamise süsteemiga. Komitee nõuab lisaks piirkondliku ja maaelu mõõtme süstemaatilist arvesse võtmist Euroopa poolaasta mehhanismis;
34. rõhutab, et maapiirkondadele mõeldud mis tahes kvantifitseeritud eraldise usaldusväärsus ja tõhusus sõltub sellest, kas poliitika kujundamisel ja järelevalves kasutatakse selget, funktsionaalset ja toimivat „maapiirkonna“ määratlust;
35. juhib tähelepanu sellele, et tuginemine NUTS 3 tasandi liigitusele varjab märkimisväärsed piirkonnasiseid erinevusi, ning hoiatab, et see võib viia selleni, et rahastamine näib olevat territoriaalselt tasakaalustatud, kuid ei jõua kõige enam abi vajavate maakogukondadeni;

² Maaelupakti koordineerimisrühm, „Declaration on the future of rural areas and rural development policy in the European Union“, 2024: [RPCG-Joint-Declaration_250114.pdf](#).

36. toetab maaelupakti koordineerimisrühma nõudmist kehtestada miinimumnõuded maapiirkondade, maakogukondade ja maaelu arengu toetuse määratlemiseks kohalikul tasandil, tuginedes DEGURBA liigitusele³ kohalike haldusüksuste tasandil, võimaldades samal ajal paindlikkust riiklike ja piirkondlike olude jaoks. Komitee pooldab sihtotstarbelise sidusrühmade töörühma loomist maaelupakti koordineerimisrühmas, et aidata kaasa selle määratluse väljatöötamisele ja kasutuselevõtule kõigi ELi rahastamisvahendite puhul. Komitee rõhutab, et seda määratlust tuleb järjepidevalt kohaldada kõigis ELi poliitikavaldkondades. Maapiirkondade määratlus peaks võimaldama eristada piirkonnasiseseid kohalikke olusid, vältides olukorda, kus funktsionaalsetesse linnapiirkondadesse halduslikult integreeritud maapiirkonnad jäetakse maaelu arengu poliitikast välja;

Subsidiaarsus, mitmetasandiline valitsemine ja kohapõhised lähenemisviisid

37. toonitab vajadust töötada välja terviklik ja kaasav maaelu arengu poliitika kooskõlas ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooniga ning kaasata sellesse ELi finants- ja toetusmehhanismide kaudu jõuliselt ELi kandidaat- ja naaberriikide kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi;
38. rõhutab, et 2027. aasta järgses raamistikus tuleb täielikult järgida subsidiaarsuse põhimõtet, ning hoiatab, et rahaliste vahendite ulatuslikum integreerimine ei tohi kaasa tuua taasriigistamist ega liigset tsentraliseerimist, mis kahjustaks Euroopa ühiseid majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse eesmärgi. Komitee toonitab, et ELi raamistik peab jätkuvalt pakkuma selget strateegilist suunda ja kaitsemeetmeid, et erinevad riiklikud lähenemisviisid ei nõrgendaks maaelu arengu prioriteete, suurendades samal ajal reaalselt kohalike ja piirkondlike omavalitsuste mõjuvõimu. Komitee rõhutab, et rakendamisel tuleb juhinduda subsidiaarsuse põhimõttest ning et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel peaks jätkuvalt olema võimalik otsustavalt mõjutada programmitööd ja projektide valikut, vältides seeläbi liigset tsentraliseerimist. Komitee nõuab uut subsidiaarsusklauslit, mille kohaselt võivad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused taotleda Euroopa Komisjonilt üksikute riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade tagasilükkamist, kui asjakohase põhjenduseta pakutakse välja tsentraliseeritud juhtimine ja on näha, et riikliku ja piirkondliku partnerluse kava eesmärgi ei ole võimalik piirkondlikul tasandil piisavalt saavutada või kui pädevatele piirkondlikele asutustele ei ole antud ülesandeid, mis kuuluvad nende põhiseaduslikku pädevusse. Komitee nõuab uue mitmetasandilise juhtimise hindamise kehtestamist, et kontrollida eeltingimuste täitmist, et riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade sekkumisvaldkondades pädevad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsustasandid oleksid ametlikult kaasatud oma vastava kava haldamisse ja elluviimisse kooskõlas iga liikmesriigi sisemise põhiseadusliku ja territoriaalse korraldusega;
39. nõuab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning teiste maapiirkondade partnerite – sealhulgas kodanikuühiskonna – suuremat kaasamist, mis kajastab tugevat partnerluspõhimõtet riikliku ja piirkondliku partnerluse ja maapiirkondadele avalduva mõju hindamise mehhanismide kavandamisel, heakskiitmisel ja rakendamisel;

3

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/degree-of-urbanisation/information-data>.

40. nõuab, et ELi maaelupakti mudel kajastuks riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil struktureeritud mitmetasandilise valitsemise korralduses;
41. kordab kohapõhiste ja kogukonna juhitud lähenemisviiside, eelkõige programmi LEADER / kogukonna juhitud kohaliku arengu ja arukate külade strateegia tõendatud väärtust ning nõuab nende tugevdamist tulevases raamistikus, sealhulgas vahendite sihtotstarbelise eraldamise näol. Komitee tuletab meelde, et sellised algatused ei toimi mitte üksnes rakendamismehhanismidena, vaid ka demokraatliku ruumina, mis tugevdab kohalikku valitsemist, sotsiaalset kapitali ja kodanikuaktiivsust maapiirkondades;
42. toonitab vajadust suurendada kohalike kogukondade suutlikkust pikaajaliselt integreeritult areneda. Komitee tunnustab lihtsustatud kuluarvestuse ja tulemuspõhise rahastamise ulatuslikumat kasutamist ning toonitab nende tähtsust halduskoormuse vähendamisel ja väikesemahuliste kohalike algatuste jaoks rahastamise kättesaadavuse parandamisel. Samal ajal rõhutab komitee asjaolu, et lihtsustatud rahastamist peab täiendama kohalike osalejate suutlikkuse suurendamise jätkusuutlik toetamine. Siia kuuluvad kogukonna juhitud ja vabatahtlikkusel põhinevad algatused, mis aitavad parandada kohalikke teenuseid ning suurendada vastupanuvõimet ja sotsiaalset ühtekuuluvust. Komitee kutsub üles kohaldama haldusnõuete osas proportsionaalsuse põhimõtet;
43. märgib, et arukatel küladel on suur kohalik innovatsioonipotentsiaal, kuid nad seisavad silmitsi killustatud rahastamise ja haldustõketega. Komitee nõuab arukate väikeste kogukondade („arukad külad“) tugevdamist kohapõhise meetmena, mis toetab pikaajalist arengut ning sotsiaalset, tehnoloogilist ja kestlikku innovatsiooni kohaliku kogukonna tasandil;
44. rõhutab vajadust toetada süstemaatiliselt innovatsiooni ja ettevõtlust maapiirkondades, mis jäävad enamikus liikmesriikides riigi keskmisest kaugele maha, näiteks luues maapiirkondade digikeskusi, ettevõtlusinkubaatoreid, rahastamisvahendite toetuskavasid, toetades maapiirkondades haridus-, tervishoiu-, sotsiaalset ja liikuvusalast innovatsiooni, jne;
45. rõhutab, et energiasüsteemi ümberkujundamist tuleb käsitada maaelu arengu strateegilise edasiviiva jõuna, tagades et taastuvenergia kasutuselevõtt looks kohapeal majanduslikku kasu, kogukonna osalust ja kohalikku lisaväärtust;
46. komitee teeb ettepaneku suurendada maapiirkondades selliste katse- ja näidisprojektide ja eluslaborite rahastamist, mis ühendavad rakendusuuringud, põllumajandusliku toidutööstuse innovatsiooni ja digiülemineku ning on kohandatud konkreetse piirkonna tegelike oludega;
47. rõhutab, et võimekatel kogukondadel peaks olema otsene ja lihtne juurdepääs sihtotstarbelisele toetusele, samas kui LEADER / kogukonna juhitud kohalik areng, piirkonnad ja asjaomased võrgustikud peaksid vajaduse korral jätkama suutlikkuse suurendamiseks toetuse pakkumist;
48. on seisukohal, et vahendite sihtotstarbeline eraldamine LEADERile / kogukonna juhitud kohalikele arengule ja arukatele väikestele kogukondadele tagaks, et minimaalset osa ELi rahalistest vahenditest rakendatakse kogukonna juhitud lähenemisviiside kaudu eri piirkondades,

toetades funktsionaalseid linna- ja maapiirkondade vahelisi sidemeid ning vältides isoleeritud meetmeid;

49. rõhutab, et tähtis on kaasata noori aktiivselt maaelu arengu meetmete ja strateegiate väljatöötamisse ja rakendamisse, muu hulgas kogukonna juhitud ja kohapõhiste lähenemisviiside, praktiliste kogukonnapõhiste meetmete, vabatahtliku tegevuse ja kohalike algatuste kaudu. See on peamine tingimus, et tagada põlvkonnavaheetus, õigus jääda maapiirkonda ning tugevdada seotust maapiirkondadega, kodanikuaktiivsust ja demokraatia pikaajalist elujõulisust maakogukondades. Komitee nõuab samuti integreeritud toetusmeetmeid, milles on ühendatud juurdepääs maale, rahastamisele, eluasemele ja kohalikele teenustele;
50. tunnustab mitmeaastase finantsraamistiku määruse eelnõu rõhuasetust paremale institutsioonidevahelisele koordineerimisele ja nõuab tugevamat koordineerimist komisjoni asjaomaste peadirektoraatide vahel, kutsudes komisjoni üles kaaluma spetsiaalse koordineerimisstruktuuri loomist, et tugevdada maaelu mõõdet kogu ELi juhtimises. Seda koordineerimist peaksid toetama territoriaalsed seiresüsteemid, mis põhinevad demograafilistel, majanduslikel ja sotsiaalsetel näitajatel ning võimaldavad hinnata Euroopa poliitika tegelikku mõju maapiirkondadele.

Brüssel, 6. mai 2026

Euroopa Regioonide Komitee
president

Kata Tüttő

Euroopa Regioonide Komitee
peasekretär

Petr Blížkovský

II. MENETLUS

Pealkiri	„Maaelu arengu tulevik pärast 2028. aastat“
Viitedokument	
Õiguslik alus	omalgatuslik aramus (ELi toimimise lepingu artikli 307 neljas lõik)
Menetlusviis vastavalt kodukorrale	kodukorra artikli 41 punkti b alapunkt ii
Nõukogu / Euroopa Parlamendi konsulteerimistaotlus / Komisjoni kiri	
Komitee juhatuse/presidendi otsus	
Juhtivkomisjon	loodusvarade komisjon
Raportöör	Radim Sršeň (CZ/EPP)
Arutamine komisjonis	4. veebruar 2026
Vastuvõtmine komisjonis	4. veebruar 2026
Komisjoni hääletuse tulemus (häälteenamusega, ühehäälselt)	võeti häälteenamusega vastu
Vastuvõtmine täiskogus	6. mai 2026
Komitee varasemad arvamused	
Subsidiaarsuse kontroll	